

ÇOK UZAK FAZLA YAKIN (1991) ADALET AĞAOĞLU (1929 – 2020)

Genel Bakış

“1989’da yazılan, 1991’de yayımlanan oyun, 1993’de, Kent Oyuncuları’nda, bu topluluğa göre yapılmış bir dramaturji çalışmasıyla sahnelenmiştir” (Ağaoğlu 2005, 8). Ağaoğlu’nun 1989 yılında kaleme aldığı tiyatro piyesi, 1991 yılında İletişim Yayınları tarafından kitap halinde yayımlanmış ve iki yıl sonra, 1993 yılında Müşfik Kenter ile Yıldız Kenter’in kurucu üyesi oldukları Kent Oyuncuları tiyatro topluluğu tarafından yazarın dramaturji çalışması sayesinde ilk defa sahneye koyulmuştur. Yapısal olarak eser, “Ön Oyun” adı verilen bir bölüm ve ilki iki sonuncusu tek tablodan oluşan iki bölümden oluşmaktadır. Eserini, dışavurumcu sanat kuramının uygulamalarıyla oluşturmuş olan yazar zamanda geriye dönüşler yaparak Tura ailesinin kırk yıllık geçmişine ve ailenin üç nesline mensup olan bireylerin yaşamöykülerine yer vermiştir. *Çok Uzak Fazla Yakın* adlı oyunun kişi kadrosu on kişiden oluşmaktadır. Oyunda rol oynayan evli çiftler ve kardeşler birbirlerinden oldukça farklı kişilik özellikleri gösterirler. Ancak birbirlerinden kişilik olarak oldukça farklı olan karakterler aynı zamanda birbirlerine fazlasıyla benzemektedirler ve birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdırlar. “Adalet Ağaoğlu Çok Uzak Fazla Yakın ile yakın zamanların değerler karmaşasını bir ailenin kırk yıllık yaşam diliminde, bireysel ve toplumsal boyutlarıyla irdelerken, konuya uygun karmaşık bir kurgulama yapmıştır” (Şener 2007, 173). *Çok Uzak Fazla Yakın* adlı eser 1996 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından *Toplu Oyunlar III* adlı bir seçkide yayımlanmıştır. Daha sonra İş Bankası Yayınları tarafından *Toplu Oyunlar II* adlı seçkide 2009 yılında yayımlanır. Ağaoğlu’nun *Çok Uzak Fazla Yakın* adlı tiyatro oyunu 1992 yılında Türkiye İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü’ne layık görülür.

Özet

İkiz erkek kardeşi Aydın’la birlikte bir tiyatro topluluğunu yöneten Meltem, kardeşiyle derin fikir ayrılıkları yaşaması sonucunda ikilinin yolları ayrılır. Yirmili yaşlarında mimar olan Suat’la evlenmiş olan Meltem sanat için eşinden ayrılmış ve bir yandan oğlu Can’ın bakımıyla ilgilenirken diğer yandan tiyatroya devam etmeye çalışmıştır. Fakat bir gün sahneye koyulacak oyun için tiyatroya gelen Meltem Aydın’ın Nur adlı bir oyuncuyla birlikte olduğunu ve bu yüzden oyunun sahneye koyulmayacağını öğrenir. Aydın’ın bedensel hazları tiyatronun önüne geçmiştir. O günden sonra Meltem Aydın’la yollarını ayırır ve kendi yolunu çizer. Fakat Meltem, Aydın gibi nitelikli sanat icra etmeyi bir kenara bırakır ve popülist sanata hizmet etmeye başlar. Meltem’in dünya görüşünün yozlaştığını düşünen Aydın bir daha ikiz kız kardeşiyle görüşmez. İkiz kardeşlerin babası olan Ahmet, yaşanan fikir ayrılıkları yüzünden erkek kardeşi Sermet’le görüşmez olmuş hatta birer yabancıya dönüşmüşlerdir. Meltem Aydın’ı çok sevmektedir ve ona hayrandır. Amcasıyla babasının yaşadığı durumu kardeşi Aydın’la yaşamak istemeyen Meltem, annesi Selma’nın cenaze töreninde onunla konuşmaya çalışır. Fakat Aydın Meltem’e bir yabancı gibi davranır. Annesinin ölümünün ardından aile evini ziyaret eden Meltem orada Aydın’la karşılaşır. İkiz kardeşler neden ayrıldıkları ve birer yabancıya dönüştükleri konusunda birbirlerini çeşitli açılardan suçlarlar. Meltem Aydın’ı aşırı idealist ve dürüst olmakla suçlarken, Aydın Meltem’i maddi çıkarlar peşinde koşmakla ve inançlarına ihanet etmekle suçlar. Zamanda yapılan geriye dönüşler sayesinde ikiz kardeşler arasındaki anlaşmazlığın kaynakları seyircinin/okurun gözleri önüne serilir. Ahmet ile Selma Tura çiftinin beş çocuğu vardır. Ailenin her ferdi kişilik olarak birbirinden oldukça farklıdır. En küçük erkek kardeş olan Semih, sınıfsız bir toplum oluşturma hayaliyle çeşitli örgütler aracılığıyla bazı eylemlere katılmıştır. İdealleri için dürüstçe ve cesurca mücadele etmiş olan Semih devletin kolluk kuvvetleri tarafından öldürülür. Ailenin en dürüst, samimi ve temiz kişiliği Semih’tir. İkizlerin bir büyüğü olan Cemal ise motosiklet tutkunudur ve hız yapmaya bayılmaktadır. En büyük erkek kardeş olan Metin, yirmi yaşlarında müzisyen olma hayaliyle Amsterdam’a kaçmış ve bir daha ailesiyle iletişime geçmemiştir. Ahmet Tura; sıradanlığı ve rutini sevip basit hobileri olan bir karakterdir. Selma Tura’ysa en büyük oğlu Metin gibi özgürlüğüne oldukça düşkündür. Ahmet ile Selma tamamen farklı kişiliklere sahip olmalarına rağmen evlenmiş ve bir yuva kurmuşlardır. Meltem ile Aydın arasında geçen diyaloglarda ailenin fertlerinin geçmişi göstermeci

uygulayimlarla oyun boyunca yansıtılır. Kendi geçmişleriyle hesaplaşan ve birbirlerini çeşitli konularda suçlayan ikiz kardeşler, neden birbirlerine yabancılaşmış olduklarını anlamaya çalışmaktadırlar. Gençliğinde kaleme almış olduğu bir oyunun yurt dışında ödül alması üzerine Meltem'le TV Röportajcısı tarafından bir röportaj yapılır. Röportaj sırasında Meltem, bütün zorluklara tek başına göğüs gerdiğini ve kimseden yardım almadığını söyler. Fakat Aydın, Meltem'in Suat'tan ve prodüktörlerden yardım aldığını bilmektedir. Hatta çok değer verdiği Uzak ve Yakın adlı oyununu prodüktörün isteğiyle değiştirdiğini de bilmektedir. Meltem Aydın'a, özgürlüğün ağır bir bedelinin olduğunu ve yapmış olduğu şeyler sayesinde Aydın'a maddi destek sağladığını söyler. Meltem Aydın'a, ona maddi açıdan nasıl yardım ettiğini anlatır fakat Aydın Meltem'den hiçbir zaman yardım istememiştir. Aydın Meltem'in kendini kandırdığını düşünmektedir. Sevdiği bütün kadınlar tarafından aldatılmış ve yarı yolda bırakılmış olan Aydın karamsar bir dünya görüşüne sahiptir. Meltem hayatın sanattan daha gerçek olduğunu savunurken Aydın sanatın hayattan daha gerçek olduğunu savunmaktadır. İki kardeş arasındaki fikir ve kişilik farklılıkları oldukça derindir. Fakat buna rağmen ikiz kardeşler birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdırlar. İki kardeşler birbirlerini fazlasıyla sevmektedirler. Fakat dünya görüşü ve kişilik yapısı farklılıkları nedeniyle ikilinin bir araya gelebilmesi mümkün değildir.

Kişiler

Meltem Tura Tura çiftinin tek kız çocuğu olan Meltem, ikiz erkek kardeşi olan Aydın'a derin bir hayranlık duymaktadır. Tiyatro oyuncusu ve yazarı olan Aydın'a gıpta eder. Aydın'ı etkileyebilmek için iyi bir oyuncu olmaya çalışır hatta tiyatro oyunları bile yazar. Gelecekte erkek kardeşiyle birlikte tiyatro alanında ulusal çapta büyük başarılarla imza atmanın hayalini kurmaktadır. Fakat eşi Suat'tan ayrılan ve oğlu Can'la ilgilenen Meltem'in zaman içinde dünya görüşü değişir. Maddi kaygılar nedeniyle popülist sanatın bir parçası olur ve bütün inançlarını bir kenara iter. Kendi ayakları üzerinde durabilen başarılı bir kadın imajı çizmeye çalışsa da aslında başkaları tarafında kullanılır.

Aydın Tura Meltem'in ikiz erkek kardeşi olan Aydın, genç yaşlarından itibaren hayatını sanata adamıştır. Gençlik yıllarından itibaren tiyatro oyunculuğu, yazarlığı ve yönetmenliğiyle ilgilenmeye başlamıştır. Oyunlarda başrolleri üstlenir ve kız kardeşiyle birlikte bir topluluk kurar. Giriştiği her işte oldukça başarılı olmasına rağmen idealistliği ve dürüstlüğü nedeniyle mükemmeliyetçidir. Tiyatro alanında beklentilerinin karşılanamaması üzerine şiir sanatına yönelir ve tiyatroyu bırakır. İki kız kardeşinin popülist sanatın önemli figürlerinden biri haline dönüştüğünü gören Aydın, bir daha onunla görüşmez. İnsanların tutarsızlığından, samimiyetsizliğinden ve ikiyüzlülüğünden bıkmış olan Aydın tamamen sanata sığınır. Sanatın hayattan daha gerçek ve daha tutarlı olduğuna inanmaktadır.

Selma Tura Ahmet'le evlenmiş ve beş çocuk dünyaya getirmiş olan Selma, Metin'in doğumunun ardından hukuka geri dönmüş ve eğitimini tamamlayarak avukat olmuştur. Aslında Ahmet'in erkek kardeşi Sermet'le kişilik açısından birçok ortak özelliği olmasına rağmen Selma Ahmet'le evlenmeyi tercih etmiştir. Sermet Selma'yla evlenmek istemiş fakat Selma onun ağabeyi olan Ahmet'i tercih etmiştir. Oğlu Metin gibi özgürlüğüne oldukça düşkün olan Selma'nın Ahmet'le neden evlendiği tam olarak bilinmemektedir. Fakat onun Sermet'e güvenmediği ve Ahmet'in aile kurmak için daha güvenilir bir kişiliğe sahip olduğunu düşündüğü üzerinde durulmuştur. Selma Meltem'e hayatını tamamen sanata adanmasını ve bir kadının mutlaka eğitim alıp iş sahibi olması gerektiğini söyler. Zira Selma'ya göre bir kadının özgür olabilmesi için ekonomik açıdan bağımsız olması gerekmektedir.

Ahmet Tura Turizm Bakanlığında memur olan erkek karakter; Selma'nın eşi ve beş çocuğun babasıdır. Geçmişte küçük kardeşi Sermet'le birlikte aynı kadına aşık olmuş ve bu durum iki kardeşin yabancılaşmasına sebep olmuştur. Ahmet, Selma'yla evlendikten sonra yıllar boyunca erkek kardeşini hiç görmemiştir. Oyun boyunca iki kardeşin Meltem'in düğününde ve bir gezi vapurunda karşılaştıkları görülür. Sermet'in aksine Ahmet; düzenli, güvenilir, evcimen, sıradan, sadık ve sorumlu bir karakterdir. Ahmet Selma'yla evlendikten sonra Sermet'le hiç görüşmemiş fakat bunun pişmanlığını daima yaşamıştır. Ölüm döşeginde kardeşinin adını sayıklar.

Sermet Tura Bir beyin cerrahisi olan erkek karakter; Ahmet'in küçük kardeşi, Selma'nın eski aşığı ve beş çocuğun amcasıdır. Özgürlüğüne fazlasıyla düşkün olan ve daima değişik hazların peşinde koşan Sermet, kişilik özellikleri olarak Ahmet'ten oldukça farklıdır. Geçmişte Selma'ya aşık olmuş ve onunla evlenmek istemiş olsa da Selma Ahmet'le evlenmeyi tercih etmiştir. Bu yüzden Sermet Ahmet'i daima suçlamış ve onunla görüşmemiştir. Geçmişte birlikte olduğu kadınları baştan

çıkarmış ve Selma'yı elde etmiş olan ağabeyine karşı oldukça öfkeli olmasına rağmen Sermet, zamanla ağabeyini affeder ve onunla yabancılaşmış olmaktan derin pişmanlık duyar. Fakat tamamen farklı kişilik yapılarına sahip olan karakterler bir türlü geri adım atmayı başaramazlar. Sermet, ağabeyinin ölümünün ardından akli dengesini kaybeder.

Oyunda rol oynayan diğer karakterlerin isimleri şunlardır: Suat Kutay (Meltem'in boşandığı mimar olan eşi), Can (Meltem'le Suat'ın oğlu), Zehra (Nur – Fulya) (Aydın'ın oyuncu sevgilisi), Semih Tura (Tura ailesinin küçük oğlu), TV Röportajcısı, Cemal Tura, Metin Tura vd.

Öykü

Aydın'ın Nitelikli Sanatı Savunması Sahne dekoru, geçmişin farklı dönemlerine ait kıyafetler ve eşyalarla doludur. Eşyalar geçmişe ait olan anıları temsil ederken oyunda rol oynayan karakterler güncel zamanda yer almaktadırlar. Meltem Tura ve Aydın Tura adlarındaki iki ikiz kardeş sahnenin iki farklı ucunda yer almaktadırlar. Yazmaya çalıştığı bir şiirde doğru ifadeleri ve kelimeleri bulamayan Aydın bu durumdan bunalmıştır. Aydın, bir yayınevinden gönderilmiş olan mektubu okur. Bu mektupta yayınevinin Aydın'ın şiirlerinden birine şiir seçkisi kitabında yer vermek istedikleri yazılıdır. Fakat Aydın şiir seçki kitabı yayımlamak isteyen yayınevi sorumlularının şiirden anlamadıklarını düşünür ve mektubu bir kenara atar. Ardından Aydın, kendisine bir televizyon programından gelmiş olan davetiyeyi okur. Davetiyede Aydın'la röportaj yapılmak istendiği yazmaktadır. Aydın, televizyon kanalı bolluğundan dolayı kendisinin konuk edilmek istendiğini düşünür. Son olarak Aydın, kendisine cezaevinden yazılmış olan bir hayran mektubunu okur. Mektubu yazmış olan hayran Aydın'a, onun şiirleri sayesinde hayata tutunduğunu ve zorluklara karşı dayanma gücü bulduğunu dile getirmiştir. Beklediği ilgiyi ve esin kaynağını hayran mektubunda bulan Aydın yeniden şiirini yazmaya çalışır. Aydın kendini tatmin eden ifadelerle şiirini yazmayı tamamlar.

Meltem'in Popülizme Kapılması Aydın, yazmakta olduğu şiirle uğraşırken ikiz kız kardeş Meltem telefon görüşmesi yapmaktadır. Yönettiği film ve reklam şirketinin yeni projesiyle ilgili çalışanları yönlendirmektedir. Görüşmenin sonunda görüştüğü kişi olan Melih'e onunla yemek yemek istediğini ve yalnız kalmak istemediğini söyler. Başlangıçta Melih Meltem'e programının uygun olmadığını söyler. Fakat Melih'in blöf yaptığını anlayan Meltem isteğinde ısrarcı olmaz. Bunun üzerine Melih müsait olduğunu ve birlikte yemek yiyebileceklerini söyler.

Meltem'in Yönettiği Filme Ödül Verilmesi Ardından Meltem TV Röportajcısı'nın yanına gelir ve onu bekletmiş olduğu için özür diler. Yönetmenliğini yapmış olduğu Uzak ve Yakın adlı filmle yurtdışında katıldığı festivallerden birincilik ödülü almış olan Meltem, uzun yıllar boyunca bu filmi çekebilmek için maddi destek aradığını fakat en sonunda hayalini gerçekleştirmiş olduğunu söyler. Söz konusu edilen eser ilk olarak tiyatro biçiminde yazılmış ve daha sonra filme uyarlanmıştır. Aydın, Meltem'in yazmış olduğu eserin fazlaca hayattan esinlenerek oluşturulduğunu düşünerek oyunun tiyatrodan oynanmasına izin vermemiştir. Geçmişte bir tiyatro yönetmiş olan ikili çeşitli anlaşmazlıklardan dolayı birbirlerinden ayrılmışlardır. Bir süre sonra Aydın tiyatrodan aradığını bulamadığından dolayı şiire yönelmiştir. Meltem TV Röportajcısı'na filmi çekebilmek için herhangi bir erkekten ya da ailesinden yardım almadığını söyler. TV Röportajcısı Meltem'in özel hayatıyla ilgili bilgiler edinmek ister.

Meltem'in Selma'nın Ölüm Döşesinde Olduğunu Öğrenmesi Bir mimar olan Suat Kutay'la tiyatrodan tanışmış olan Meltem, daha sonra onunla evlenmiş ve bu ilişkisinin meyvesi olarak Can adlı oğlunu dünyaya getirmiştir. Fakat Can altı aylıkken çift boşanmıştır. Meltem TV Röportajcısı'na eşiyle medeni bir şekilde ayrıldıklarını ve halen görüştiklerini, arkadaş olduklarını söyler. Ardından Meltem sanatla ilgili görüşlerinden bahsetmeye başlar. Meltem, sanatın evrensel ilkelere bağlı kalınarak ve gerçek hayattan esinlenerek yapılması gerektiğine inanmaktadır. Bu sırada TV Röportajcısı'nın telefonu çalar. TV Röportajcısı Meltem'e hastaneden çağrıldığını ve acele ederse hastayı son kez görebileceğini söyler. Hastaneye gitmek için hazırlanan Meltem TV Röportajcısı'na yayınlanmadan önce röportajı izlemek istediğini söyler. TV Röportajcısı Meltem'e acele etmesini ve hastaneye geç kalmamasını söyler.

Annesinin Ölümünün Ardından Meltem'in Aile Evini Görmeye Gelmesi Annesinin ölümünden üç gün sonra Meltem aile evine gelir. Ahmet ile Selma Tura çifti kırk yıllık evlilikleri boyunca aynı evde yaşamış ve beş çocuk dünyaya getirmişlerdir. Aileye mensup olan her karakter kendi şahsına münhasırdır. Yıllar boyu çocukluğunun geçtiği eve pek uğramamış olan Meltem, annesinin

cenazesinden sonra ailesiyle birlikte yaşadığı anılarını yeniden tazelemek için eve gelmiştir. Hayranlık beslediği ve çok sevdiği ikiz erkek kardeşi Aydın'la yollarının nasıl ayrıldığını düşünür ve yaşamış oldukları durumu babasıyla amcasının kavgasına benzetir. Zira Ahmet ile Sermet kardeş olmalarına rağmen bambaşka karakterlere sahiplerdir. Moralinin ve ruh halinin bozulmasına hiçbir zaman izin vermeyen Selma, eşinin utla hüznü şarkılar çalmasına asla dayanamaz. Anne Selma, kendi keyfine ve özgürlüğüne hayli düşkün bir karaktere sahip olmasına rağmen Ahmet gibi rutin yaşamayı seven bir erkekle evlenmiştir.

Meltem'le Suat'ın Düğünü Evde yaşadığı en mutlu olayı düşünen Meltem düğün gününü zihninde canlandırmaya başlar. Selma, daha çok genç olmasına rağmen kızının evlenme isteğine anlam veremez. Fakat Suat'ın iyi bir damat ve eş olacağına inanmaktadır. Hatta Selma Meltem'e alaycı bir şekilde Suat'ı etkilemek ve kendine bağlamak istediğini söyler. Selma oldukça baskın bir karakterdir ve eşi Ahmet'i yönetip yönlendirdiği her hareketinden bellidir. Ahmet, kızı Meltem'in düğününde ut çalıp şarkı söylemek ister. Kızının ısrarı üzerine Selma Ahmet'in hüznü şarkılarını dinlemeye razı olur. Selma, eşinin kravatı ve kızının duvağıyla ilgilenir.

Ailedeki Çocukların Geçmişi Kısa bir süre sonra ikizlerin en küçük kardeşi olan Semih görülür. Kız kardeşini beyaz bir gelinlik içinde gören Semih ona burjuvalığından dolayı kızar. Öğrencilik yıllarında çeşitli siyasi örgütlere mensup olmuş olan Semih sınıfsız bir toplumun inşası için çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Selma Semih'e kızar ve bunun üzerine Semih oradan ayrılır. Bir büyük erkek kardeş olan Cemal iki yıl önce motosiklet kazasında hayatını kaybetmiştir. En büyük kardeş olan Metin'se altı yıl önce, yirmi yaşındayken, müzisyen olabilmek için Amsterdam'a gitmiş ve bir daha aileden hiç kimse onu görememiştir. Suat'la Aydın'ın birlikte bir şeyler içtikleri ve daha sonra düğüne katılacakları üzerine konuşulurken Semih yeniden durumla ilgili bir eleştiri getirir. Hemen ardından Semih'in öldüğü görülür. Anlatıcı olan Meltem'e göre Semih mensubu olduğu siyasi örgütün faaliyetleri sırasında kolluk kuvvetleri tarafından öldürülmüştür. Semih dava arkadaşlarıyla birlikte gömülmüştür.

Aile Fertlerinin Zehra'yla İlgili Görüşleri Aydın'ın oyunculukta büyük bir yeteneğinin olduğunu görüp tiyatroya kabul ettiği Zehra düğünde görülür. Selma Zehra'nın davranışlarından hoşlanmaz ve Aydın'ın onu neden tiyatroya kabul ettiğini anlayamaz. Fakat Ahmet'le Meltem Zehra'yı savunurlar. Aydın Zehra'nın yetenekli bir oyuncu olduğuna ve yakın gelecekte yıldızının parlamacağına inanmaktadır.

Sermet'in Meltem'in Düğününe Gelmesi Bir süre sonra Meltem, daha önce hiç görmemiş olduğu amcası Sermet Tura'yı karşısında bulur. Eski bir beyin cerrahı olan Sermet erkek kardeşinin evlenmesinin ardından her şeyi akışına bırakmıştır. Ahmet'in tam tersine Sermet, özgürlüğüne ve eğlenceye fazlasıyla düşkündür. Geçmişte Sermet Selma'ya aşık olmuş fakat ondan umduğu ilgiyi görememiştir. Bundan dolayı Ahmet'le Sermet'in arası tamamen açılmış ve iki kardeş iki yabancıya dönüşmüşlerdir. Düğün sırasında Sermet'le Ahmet birbirleriyle karşılaşır ve konuşurlar. Sermet Ahmet'i tanır fakat onu tanımazlıktan gelir. Ahmet'in Sermet'i tanıyıp tanımadığıysa anlaşılabilir. İki kardeş iki yabancı gibi birbirleriyle sohbet ederler. Meltem, ikiz kardeşi olan Aydın'la aynı duruma düşeceklerini bilmektedir.

Aydın'ın Meltem'i Aldığı Kararlardan Dolayı Eleştirmesi Ardından Aydın elindeki çiçek buketiyle görülür. Meltem Aydın'a hayrandır ve onun kibarlığına gıpta eder. Aydın Meltem'e çeşitli iltifatlar eder ve kız kardeşine ne kadar değer verdiğini vurgular. Meltem Aydın'a Sermet'ten bahseder. Sermet'in adını duyması üzerine Aydın'ın morali bozulur. Aydın'ın keyfinin kaçtığını fark eden Meltem ona ne olduğunu sorar. Aydın, yirmili yaşlarına daha yeni girmiş olan kız kardeşinin evlenmek istemesini kabullenememiştir. Aydın, kendi hayatına tiyatrodan daha fazla önem veren ikiz kız kardeşine sitem eder. Aydın, sanatı bırakıp evlenmeyi tercih etmiş olan kız kardeşi Meltem'le alay eder. Ardından şimdiki zamana geri dönülür ve Meltem, üç gün önce annesini kaybetmesinin ardından kendisine hakim olamayıp eve geldiğini söyler. Meltem, hayatının en masum ve en güzel anılarını erkek kardeşi Aydın'la birlikte ailesinin evinde yaşamıştır. Evlendikten kısa bir süre sonra Can'ı dünyaya getirmiş olan Meltem, zaman içinde annesine nasıl benzediğini oğlunun söylemleriyle anlamaya başlar. Altı yaşına gelmiş olan Can kendisinin kreşlere gönderilmesini ve temizlikçilere bırakılmasını eleştirir. On iki yaşındaki Can Meltem'in iş yemeklerine gitmesini ve bundan dolayı yalnız kalmasından şikayet eder. On dokuz yaşına gelen Can sevdiği kızın annesi tarafından kiskanılmasını ve Meltem'in ona soğuk davranmasını eleştirir. Meltem, başkaları tarafından sevilme ve tanınma için ömrünü harcarken oğlunu fazlasıyla ihmal etmiştir.

İkiz Kardeşlerin Tiyatro Sevdası Çocukken birbirlerine fazlasıyla bağlı olan ikizler zaman içinde birer yabancıya dönüşmüşler. Aydın, annesinin cenazesinde Meltem'i tanımamıştır. Ardından evin içinde gezinen Meltem on altı yaşında yaşadığı bir anısını hatırlar ve zamanda geriye dönüş yaşar. Ortanca erkek kardeş olan Cemil montunu aramaktadır. Selma Cemil'in motosikletle hız yapmasından hoşlanmamaktadır. Bir müvekkiliyle görüşmeye gidecek olan Selma Meltem'den çizmelerini temizlemesini ister. Selma, kendisine dalkavukluk eden, sürekli ikramda bulunan ve boşanacağı eşinden nafaka isteyen müvekkilini eleştirir. Ahmet'in bir türlü tıraş olmayı bitirememesi üzerine Meltem, onu beklemeden evden ayrılır. Evin hizmetçisi olan Mercan, çocuklarla ilgilenmesi konusunda Selma tarafından tembihlenir. Meltem, okulun düzenlediği yılsonu temsili için Antigone rolüne hazırlanmaktadır. Meltem oynayacağı rol hakkında Aydın'dan yardım alır. Daha on altı yaşında olan Meltem bir tiyatro oyunu kaleme almış fakat oyun Aydın tarafından beğenilmemiştir. Selma Meltem'i yazdığı oyuna güvenmesi konusunda telkin eder ve Aydın'ın onu kıskandığını söyler. Fakat Meltem Aydın'ın görüşlerine güvenmektedir ve onun tavsiyelerini dikkate almaktadır. Zihninde gelecekle ilgili hayaller kuran Meltem, yazdığı oyunların tiyatro sahnelerinde yüzlerce defa oynandığını ve Aydın'la birlikte tiyatro alanında yıldızlaştıklarını düşler.

Aydın'ın Geçmişte Meltem'i Desteklememiş Olması Ardından şimdiki zamana dönülür ve Aydın Meltem'e annesinin hastanede yattığını kendisine neden haber verilmediğini sorar. Fakat zaman ilerledikçe Aydın ailesiyle olan bağlarını koparmış ve kimseyle görüşmemiştir. Meltem'in Aydın'ı bulması ve ona olup bitenleri haber vermesi imkansız bir hal almıştır. Meltem'in bu sözleri üzerine Aydın konuyu değiştirir. Birbirleriyle kavga etmeye başlayan ikili evin merdivenlerinde Selma'nın seslendiğini duymaları üzerine eski günlerdeki gibi el ele tutuşurlar. Yirmi yaşlarında olan Aydın, oynanacak oyundaki başrol olan Vekil Bey'i canlandıracak ve oyunu yönetecektir. Aile fertleri oldukça heyecanlı ve gururlulardır. Oynanacak olan oyun üzerine konuşulurken Selma, kız kardeşi olan Meltem'e destek olmayan Aydın'a kızar. Selma'ya göre Meltem, Aydın'ın beğendiği ve desteklediği bütün kadın oyuncularından daha yeteneklidir. Fakat bilinmeyen bir sebepten dolayı Aydın Meltem'in daha fazla çalışıp kendini geliştirmesi gerektiğini düşünmektedir. Selma, Metin'in doğumunun ardından oğlunu kayın validesine bırakıp hukuku bitirmiştir. Selma Meltem'e eğitimini aksatmamasını ve oyunculuğa fazla heves etmemesini önerir. Zira Selma'ya göre bir kadın erkeğe bağımlı bir şekilde yaşamamak için geleceğini sağlama almalıdır. İkiz erkek kardeşini çok seven, hatta ona hayran olan Meltem, birbirlerinden asla ayrılmayacaklarına ve babasıyla amcası gibi birbirlerine yabancılaşmayacaklarına dair Aydın'dan söz vermesini ister. Fakat Aydın, ikisinin de tutamayacağı bir söz vermek istemez. Şimdiki zamana dönüldüğünde ikili neden ayrıldıklarını tartışır. Değerinin bilinmediğini ve kardeşi tarafından tiyatro konusunda hiç desteklenmediğini düşünen Meltem Aydın'a sitem eder.

Aydın'ın Meltem'i Popülistlikle Suçlaması Ardından Aydın Meltem'e neden yollarının ayrıldığını anlatmaya başlar. Bir bahar mevsiminde Aydın Can'la bankın önünde buluşmuştur. Can Aydın'ın Truva Dergisi'nde yayımlanan şiirlerini okumuştur. Can Aydın'a şiirlerden ne anladığını ve neler hissettiğini anlatır. Ardından Can Aydın'a Meltem'in iş alabilmek için bir iş adamına nasıl kur yaptığını anlatır. Aydın, nitelikli sanat yerine popülistliği tercih etmiş ve maddi çıkar peşine düşmüş olan ikiz kız kardeşinden uzaklaşmıştır. Meltem, kendisini takip ettiren ve hakkında gizlice bilgi toplayan Aydın'a kızar. Ardından Meltem, yirmi yıl önceki bir yılbaşı gecesinde yaşananları anlatarak aslında neden ayrıldıklarını anlatır.

Aydın'ın Hasta Olan Babasını Ziyaret Etmemiş Olması Meltem ve Suat çifti Aydın'ı evlerinde konuk etmektedirler. Aydın, şömineyle mumları yakar. Gramofonda Mahler'in bir plağı çalmaktadır. Meltem yılbaşı gecesini yaşananları anlattığı sırada başka bir konuya geçer. Mikonos şiir gecelerinin yıldızı seçilen Aydın gazetelere ve dergilere haber olmuştur. Bir kadınla ilişkisi olan Aydın, babası Ahmet hasta yatağındaiken onu hiç ziyarete gelmemiştir. Meltem Aydın'ı hastaneye gelmesi için aramış fakat Aydın sevgiliyle kalmayı tercih etmiştir. Meltem, ailenin yaşadığı bütün zorluklarla tek başına uğraşmak zorunda kalmıştır. Zira Ahmet'in hastanede yattığı dönemde Selma da şehir dışındadır. Onun gizlice başkalarıyla görüştüğünü çocuklar bilmektedirler. Ardından ikili arasında hayatın mı yoksa sanatın mı daha gerçek olduğu konusunda bir tartışma başlar. Aydın, hayatın anlaşılabilirliğini ve gerçek dışılığını savunurken Meltem gerçek olan tek şeyin hayatın kendisi olduğunu söyler. İkiliğin yollarının ayrılmasının ve birbirlerine yabancılaşmış olmalarının asıl sebebi bu tartışmadır.

Meltem ile Suat Çiftinin Ayrılık Nedeni Daha sonra Meltem yılbaşı gecesini anlatmaya devam eder. Hamile olmasına rağmen Meltem Aydın'a ne kadar iyi bir yazar olduğunu kanıtlamak ister. Aydın, sanattan vazgeçip hayatla ilgili planlar yapan çifti alaycı bir üslupla eleştirir. Evlenmelerinin

hemen ardından Suat'la Meltem çifti daha az sevişir olmuşlardır. Aydın, evliliğin bütün ikiyüzlü davranışları ortaya çıkardığını ve zaman ilerledikçe durumun daha kötü olacağını söyler. Ardından Meltem odaya girer ve ilk olarak duvağını hemen ardından da nişan yüzüğünü şömineye atarak Aydın'a tiyatral bir sahne sunar. Aydın izlediği sahneden büyük haz duyar. Fakat yaşanan bu olayın ardından çiftin evliliği sona erer.

Meltem'in Geçmişte Yüzüstü Bırakılmış Olması Ardından şimdiki zamana dönülür ve ikili birbirlerini suçlamaya devam eder. Aydın, başarı peşinde koşan Meltem'in bütün insani değerleri çiğnediğini, reklam şirketi kurmak için Suat'tan daha sonra da kırıştırdığı bir iş adamından yardım aldığını söyler. Fakat Meltem TV Röportajcısı'na bu durumdan hiç bahsetmemiş hatta kimseden destek almadığını iddia etmiştir. Meltem, Uzak ve Yakın adlı oyununu film prodüktörünün istediği şekilde değiştirmiştir. Hemen ardından Meltem Aydın'ın iddialarına karşılık verir. Sanat için evliliğini bitiren ve oğluyla birlikte provalara gitmek zorunda kalan Meltem büyük zorluklar yaşamıştır. Oyunculuğa devam etmek için büyük fedakarlıklar yapmış Meltem, rol aldığı oyunun oynanmayacağını öğrenince yıkılır. Cinsel hazlara kendilerini kaptırmış olan Aydın'la Nur oynanacak oyunu tamamen unutmuşlardır. İlk bölümün sonunda Meltem'in maddi çıkar peşinde koşma sebebinin Aydın'ın özgürlüğünün bedelini ödemek için olduğu anlaşılır. Meltem, şiir yazarın ikiz erkek kardeşine maddi destek sağlamıştır. Bu durumu öğrenmesi üzerine Aydın Meltem'in aleyhinde hiçbir şey söylemez ve bir sigara içerek rahatlamaya çalışır.

Ahmet'le Sermet'in Birbirlerine Yabancılaşmış Olmalarının Sebebi Meltem, Ahmet'in ölmeden önce erkek kardeşiyle gezi vapurunda nasıl karşılaştığını ve aralarında geçen konuşmada neler konuşulduğunu anlatır. Olay Ahmet'in ölümünden altı-yedi ay önce yaşanmıştır ve bu dönemde Aydın yurt dışındadır. Meltem, yağmurlu bir havada gezi vapurunda rastlaşmış olan iki kardeşi gizlice dinlemeye başlar. Ahmet Sermet'i kızı Meltem'in düğününden sonra hiç görmemiştir. Emekliliğe ayrılmış olan Ahmet bundan sonra ne yapacağını düşünmektedir. Sermet Ahmet'e emeklilik psikolojisine girmemesini söyler ve ona konyak ikram eder. Birbirlerini tanımazlıktan gelen ikili geçmişten bahsetmeye başlarlar. Geçmişte Sermet Selma'ya aşık olmuş fakat Selma onun erkek kardeşini tercih etmiştir. Sermet erkek kardeşinin oldukça mızız, cansız, içe dönük ve kapalı bir karakter olduğunu söyler. Sermet, aşık olduğu bütün kızları ağabeyinin elde ettiğini iddia eder. Kendisinden bahsedildiğinin farkında olan Ahmet Sermet'in görüşlerine karşı çıkar. Ahmet'e göre Selma'nın Sermet'le evlenmemesinin sebebi onun güvenilmez bir karaktere sahip olmasıdır. Zira sevdiği kadına evlenme teklif etmemiş, çocuk sahibi olmak istemeyen, bağlanmaktan korkan ve özgürlüğüne düşkün olan Sermet güvenilir bir liman değildir. Sermet, Ahmet'in ilk iş seyahatinde Selma'yı etkilemeye çalışmıştır. Ahmet Sermet'in Selma'ya yazdığı mektubu çekmecesinde bulmuştur. Fakat Sermet Ahmet'e bahsi geçen mektubun onların evliliğinden çok daha önce yazılmış olabileceğini söyler. Güven ve güvensizlik üzerine tartışan ikili çeşitli konularda birbirlerini suçlarlar. İnceceği iskeleye gelen Sermet vapurdan inmek için hareketlenir. İki kardeş aynı kadına aşık olmuş ve geçmişte birlikte birçok şeyi paylaşmışlardır. Ahmet, vapurdan inen kardeşinin arkasından el sallar. Ahmet Sermet'i özlemiştir ve onun hakkında yargısız infaz yapmış olduğu için pişmandır. Karşılaşmadan kısa bir süre sonra Ahmet hayatını kaybetmiştir. Babasıyla annesini ölüm döşeğinde ve amcasını çıldırdığı dönemde yalnız bırakmış olan Aydın yapmış olduğu şeyden pişmanlık duyar.

İkiz Kardeşlerin Birbirlerine Yabancılaşmaları Ardından Meltem'le Aydın, amcalarıyla babalarının yaşamış olduğu trajik durumun aynısı yaşamış olmaktan dolayı hüzünlenirler. Birbirlerine olan yanlış koşulları, olumsuz düşünceleri ve önyargıları nedeniyle kendilerini suçlarlar ve pişmanlık duyarlar. Fakat Aydın Meltem'e kendisine nasıl yardım edilmiş olduğunu öğrenmek ister. Meltem'den ikna edici bir yanıt alamayan Aydın, kız kardeşinin üzerine gider ve onunla alay eder. Meltem, Aydın'ın borçlarını ve tiyatro masraflarını ödeyebilmek için Suat'la evlendiğini söyler. Fakat Aydın Meltem'den hiçbir zaman böyle bir şey yapmasını istememiştir. Aydın'ın ısrarlarına karşı direnemeyen Meltem, ona kimden maddi destek aldığını sorar. Meltem, birkaç varlıklı kadınla ilişkisi olmuş olan Aydın'ın onlar tarafından desteklendiğini düşünmektedir. Fakat Aydın, bu şekilde düşünen Meltem'e kızar ve kimseden maddi yardım almadığını söyler. Zira Aydın'a göre Meltem hiçbir zaman ona güvenmemiştir. Aydın, insana ait derin anlamların keşfedilmesinde bir araç olan sanatın maddi çıkar elde etmek için yozlaştırılmasına isyan eder. Aydın Meltem'in sanatı kirlettiğini ve maddi kaygılar nedeniyle inançlarını sattığını düşünmektedir.

Aydın'ın Sevdiği Kadın Tarafından Yarı Yolda Bırakılmış Olması Hemen ardından Aydın'ın yönlendirmeleri ve anlatımıyla Meltem'in yağmurlu bir günde çocuğuyla geldiği fakat sahne alamadığı tiyatro oyunu oynanmaya başlanır. Aydın'ın gözde oyuncusu ve sevgilisi olan Nur evin

merdivenlerinde görünür. Aydın sayesinde yıldızı parlamış olan Nur daha sonra Fulya Sun adını almış ve Aydın'dan ayrılmıştır. Kendini oynanacak oyunun coşkısına kaptıran Aydın olayları anlatmaya başlar. Kısa bir süre sonra sahnede Aydın'la Nur'un sevişmeye başladıkları görülür. Meltem, seyirciye saygı duymayan ikiliyi ayıplar. Aydın Meltem'e cinselliğin ve tutkuların utanılacak şeyler olmadıklarını ve bunların hayatın birer gerçeği olduklarını söyler. Meltem'in ünlü bir yönetmen olduğunu öğrenen Nur Meltem'le birlikte çalışmak ister. Tiyatroyu bırakmaya ve film yıldızı olmaya hazırdır. Aydın, sevdiği kadınlar tarafından defalarca yarı yolda bırakılmış olmanın hüznüyle yere serilir. Evi terk etmek üzereyken erkek kardeşinin yanına geri dönen Meltem, onun yerde hareketsiz bir şekilde uzandığını görünce öldüğünü sanır.

İkiz Kardeşlerin Birbirlerine Olan Yakınlıkları ve Uzaklıkları Kendine gelen ve gözlerini açan Aydın Meltem'e Nur'u film stüdyosuna götürüp götürmediğini sorar. Meltem Nur'u oraya götüreceğini ve yapması gerektiği şeyi yapacağını söyler. Ardından Meltem Aydın'a tiyatro yaptıkları dönemde birinin masrafları karşılması gerektiğini ve bunu kendisinin yaptığını söyler. Daha sonra tiyatrodan oynanacak olan oyunu ikili sahneye koyarlar. Sahneye koyulan oyun Anton Çehov'un Martı adlı tiyatro oyunudur. Konstantin Gavriloviç ile Nina arasında martının ölümüyle ilgili bir diyalog geçer. Öldürülen martı Semih'e benzetilir. Gerçeklerden kaçmaya çalışıp kendilerini kandırmış olan ikiz kardeşlere karşın Semih, dünyayı değiştirmek amacıyla eyleme geçmiş fakat bu girişimi onun hayatına mal olmuştur. Daha sonra iki ikiz kardeş Heinrich Heine'nin Rüya Görüntüleri adlı şiirini okumaya başlarlar. Aydın Meltem'e; tiyatroyu ve yönetmenliği tamamen bırakıp yalnızca şiir yazacağını söyler. Meltem Aydın'ı gerçekçi olmaya davet eder. Bunun üzerine Aydın siyasi bir suçludan kendisine gönderilmiş olan mektubu Meltem'e okur. Bunun üzerine Meltem'in düşünceleri değişir. Çocukluk çağlarında iki ikiz kardeşin birlikte sürekli yaptıkları en unutulmaz şey, körebe oynadıkları esnada şiir okumalarıdır. İki ikiz kardeş Mihail Yuryeviç Lermontov'un İncelikle Sevdiler Birbirlerini Uzun Zaman adlı şiirini okurlar. İki ikiz kardeş inatlaşmalarından ve hatalarından pişman olsalar da ikisinin yolları yeniden ayrılır. Birbirlerini çok sevmelerine ve ortak bir geçmişe sahip olmalarına rağmen dünya görüşü farklılıkları onların bir araya gelmelerine imkan vermez.

Temalar

Kültür 1980'li yıllardan sonra Berlin Duvarı'nın çökmesi ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte dünya üzerinde var olan bütün devletler anamalcı iktisadi dizgenin güdümüne girmişlerdir. Anamalcı iktisadi dizgenin bütün dünyaya hakim olmasıyla birlikte dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan aydınlar içe kapanır ve popülizm baskın kültür haline gelir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri gibi anamalcı dizgenin öncülüğünü yapan ülkelerin ticari amaçlarla geliştirdiği pop, rock vb. müzik türleri bütün dünyaya yayılır ve sanat insanın derin anlamlarını inceleyen bir iş olmaktan çıkar. 1980 ihtilalinin ardından Türkiye'de de sanat popülizmin güdümüne girer ve yazarlarla aydınların başat kaygısı, nitelikli sanat eserleri ortaya çıkarmaktan ziyade ticari kazanç sağlamak olur. "12 Eylülün sanatçılar üzerinde depresyon etkisi yaratan şiddetli baskı ortamında, düşündüklerini rahatlıkla dile getiremeyen aydın takımı giderek sosyal konulardan uzaklaşarak yalnızlaşmaya başlar. Ağaoğlu, eserinde Aydın ve Meltem kardeşler üzerinden, 1980 sonrası aydın sınıfı ve sanata bakış açısını gözler önüne serer. Bu bağlamda eserin temasını kültür eleştirisi meydana getirir" (Yolcu 2017, 49). Değişen dünya düzeniyle birlikte Aydın ile Meltem adlı ikiz kardeşler içinde yaşadıkları topluma yabancılaşır ve içe kapanık sanatçılar haline gelirler. Aydın Tura, nitelikli ve insani olguların derin anlamlarını sorgulayan sanat biçimini savunuyor olsa da içinde yaşadığı siyasi-iktisadi dizge bu tür sanat biçiminin icra edilmesine izin vermemektedir. Aydın Tura, silaha başvurarak mevcut düzeni değiştirmeyi ve sınıfsız bir toplum oluşturmayı amaç haline getirip bundan dolayı hapse düşmüş olan bir mahkumdan cesaret alır. İkiz kız kardeşi Meltem Tura geçmişe özlem duysa da yeni düzenin bir parçası haline gelmiştir.

Arayış "Adalet Ağaoğlu, oyunlarının tamamında bir arayış içindedir. Bu arayışın iki temel nedeni bulunmaktadır. Birincisi, insanın evrensel dünyası içindeki yerini belirlemek, ikincisi de insandan hareketle toplumu sorgulamaktır. 1960 sonrası toplumsal değişimin oluşturduğu yeni insanı, Türk toplumunun geçmişi ile yüzleştirerek geleceğe hazırlama çabası içindedir" (Aytaş 2013, 125). Anamalcı iktisadi dizgenin bütün dünyaya egemen olmasıyla birlikte insanoğlunun dünyayı algılayış biçimi değişmiş ve doğasıyla kendisine yabancılaşmıştır. Oldukça idealist, ilerlemeci ve aydın bir düşünce dünyasına sahip olan ikiz erkek kardeşi Aydın'a karşı geçmişte büyük bir hayranlık beslemiş olan Meltem Tura'nın zaman ilerledikçe düşünce dünyası değişmiştir. İkiz erkek kardeşi Aydın Tura'nın dürüstlüğü, samimiyetini, idealistliğini ve aydın kişiliğini daima takdir etmiş olan Meltem Tura, insanlığın oluşturduğu ya da kabullendiği yeni dünya düzeninin bir parçası haline gelir.

Küçüklük çağlarında ikiz erkek kardeşiyle oyunculuk yapıp tiyatro oyunları kaleme alacağını ve ulusal çapta saygı gören bir sanatçı olmayı düşlerken popülizmin esiri olmuş ve her şeyden çok değer verdiği Uzak ve Yakın adlı tiyatro oyununun film prodüktörü tarafından değiştirilmesini kabul etmiştir. Sanatsal faaliyetler Meltem Tura için maddi ihtiyaçlarını giderecek bir iş haline gelmiştir. Fakat bu konuda Aydın Tura Meltem Tura'nın tam aksini düşünmektedir. Aydın Tura sanatın hayattan daha gerçek olduğunu savunurken Meltem Tura hayatın sanattan daha gerçek olduğunu savunmaktadır. Bu düşünce farklılığından dolayı birbirlerine yabancılaşmış olan ikiz kardeşlerden Meltem Tura, bu yabancılaşmanın kaynaklarını sorgular.

Pişmanlık Geçmişte aynı kadına aşık olmuş olan Ahmet'le Sermet, Ahmet'in Selma'yla evlenmesi üzerine birbirlerini tamamen hayatlarından çıkarmaya çalışmışlardır. Sermet Selma'ya aşık olmuş ve onunla evlenmek istemiştir. Fakat Selma Sermet'in güvenilmez bir karaktere sahip olduğunu düşünerek Ahmet'le evlenmiştir. Ahmet oldukça evcimen, sadık, düzenli ve rutin bir karaktere sahipken Sermet Ahmet'in tam tersi kişilik özelliklerine sahiptir. Düşünsel olarak iki ayrı kutbu temsil eden erkek kardeşler zaman içinde birbirlerine tamamen yabancılaşmışlardır. İki erkek kardeş yıllarca hiç görüşmemişlerdir. Yalnızca Meltem'in düşününde ve bir gezi vapurunda karşılaşan ikili birbirlerine yabancı gibi davranırlar. Gezi vapurunda karşılaşan ikili dolaylı bir üslupla birbirleriyle ilgili ne düşündüklerini anlatırlar. İkili tarafından barış için bir adım atılmış olsa da yeniden yolları ayrılır. İlerleyen yaşlarında Ahmet'le Sermet birbirlerine yabancılaşmış olmaktan pişman olurlar. Ölüm döşeğindeyken Ahmet kardeşi Sermet'in adını sayıklar. Ahmet'in öldüğünü öğrenen Sermet akli dengesini kaybeder ve akıl hastanesine yatırılır. İki erkek kardeşin yaşadığı durumun bir benzerini Aydın ile Meltem de yaşamaktadırlar. Birbirlerini her ne kadar çok seviyor olsalar da dünya görüşlerindeki farklılıklar onların bir araya gelmelerine izin vermez. İki kardeşler babaları ve amcaları gibi pişman olacakları bir yola girdiklerini bilmelerine rağmen yollarını ayırırlar.

Kişi İncelemesi

Meltem Tura (Duygusal/Açık) Tura çiftinin tek kız çocuğu olan Meltem, ikiz erkek kardeşi olan Aydın'a derin bir hayranlık duymaktadır. Tiyatro oyuncusu ve yazarı olan Aydın'a gıpta eder. Aydın'ı etkileyebilmek için iyi bir oyuncu olmaya çalışır hatta tiyatro oyunları bile yazar. Gelecekte erkek kardeşiyle birlikte tiyatro alanında ulusal çapta büyük başarılar imza atmanın hayalini kurmaktadır. Fakat eşi Suat'tan ayrılan ve oğlu Can'la ilgilenen Meltem'in zaman içinde dünya görüşü değişir. Maddi kaygılar nedeniyle popülist sanatın bir parçası olur ve bütün inançlarını bir kenara iter. Kendi ayakları üzerinde durabilen başarılı bir kadın imajı çizmeye çalışsa da aslında başkaları tarafından kullanılır. Dünya görüşü ve sanat anlayışlarındaki farklılıklar nedeniyle iki kardeşin arası açılır ve birer yabancıya dönüşürler. Suat'tan boşandıktan sonra kendi ayakları üzerinde durmaya çalışan ve oğlu Can'a bakmak zorunda kalan Meltem, iş alabilmek için prodüktörlerle kırıtır ve maddi açıdan Suat'tan yardım almaya devam eder. Başarılı bir sanatçı ve iş kadını olarak kabul edilen Meltem geçmişteki inançlarını bir kenara bırakmış ve yozlaşmış olan yeni düzene uyum sağlamıştır. Babası Ahmet ve annesi Selma'nın ölümlerinin ardından Aydın'ı daha fazla özleyen Meltem, onun için bir yabancıya dönüşmüş olmaktan pişmanlık duyar. Ahmet ile Sermet arasında yaşanan ayrılığın bir benzerini kendi kardeşiyle yaşamış olmaktan üzüntü duyar. "Henüz yirmili yaşlarında Suat adlı bir mimar ile evlenmeye karar veren Meltem'in bu kararı, kardeşler arasında yaşanılacak olan kırılmanın başlangıç noktası olmuş olur. Evlendikten bir süre sonra oğlu Can'ı dünyaya getiren ve hemen ardından kocası Suat'tan boşanan Meltem, kimseden yardım almadan kendi ayakları üzerinde durabilmeyi başarmak isteyen genç bir kadındır. Bu noktadan itibaren toplumsal hayat içerisinde bir varolma mücadelesine girişen Meltem, kardeşi Aydın ile birlikte kurdukları tiyatrodan uzaklaşarak başarılı bir senarist ve iyi bir reklamcı olarak kariyer yapmaya başlar. Tüm bunlara rağmen çevresindeki erkeklerin takdirini bir türlü kazanamayan Meltem için görünür olabilmek ve kendini ispat edebilmek, aşması gereken en önemli sınavdır. Yazar, Meltem karakteri ile kadının toplumdaki yerine dikkat çekmek istemektedir. Hayattaki yükümlülükleri erkeklere oranla daha ağır olan kadınlar, belli bir konuma gelebilmek için hayli çabalamalarına rağmen hak etikleri karşılığı alamamaktadırlar" (Yolcu 2017, 66).

Canlı Yetişkinlik çağında kendi ayakları üzerinde durmaya çalışan Meltem, başarılı bir yönetmen olmuş ve çevresindeki çalışanları yönlendirmektedir. Yaşadığı çağda başarılı olabilmenin ve saygı görmenin gerekliliklerini öğrenmiştir: "MELTEM: Haa, dinle Melih. Dublajda ciddi asenkron durumu var. Heriflere koz vermenin alemi yok, anladın mı? Siz miksajı bitirin, ben dönünce son bir kere bakarım. A, dur bir dakika... Akşam boş musun? Benimle yemeğe çıkar mısın? Bu akşam evde

yalnız yemek istemiyorum da... E bak, hadi bak defterine mi, neye bakacaksan?" (Ağaoğlu 2005, 13-14).

Endişeli Zaman içinde yaşlılığın belirtilerini göstermeye başlamış olan Meltem, mesleğinden dolayı bunun ön plana çıkmasını istememektedir: "MELTEM: (Dışarı karşı olan yüzünü takınır, mütebessim.) Bitti evet, devam edelim. (Yukarı doğru, boşluğa) Tekrar rica ediyorum. Sakın yakın plan çekmeyin. Artık beni... hiçbir zaman... (TV RÖPORTAJCISI'na sevimli sevimli gülümser.)" (Ağaoğlu 2005, 15).

Yetenekli "TV RÖPORTAJCISI: (Spiker tonunda) Böylece geçen yıllar, yıllar... Ve Sayın Meltem Tura'nın bütün engelleri aşıya bugüne erişmesi. Başarılı bir reklam şirketi, bir de film şirketi sahibi, az önce bazı parçalarını izlediğimiz filminden de anlaşılacağı gibi, başarılı bir sinema yönetmeni ve çok, çok iyi bir senaryo yazarı... (MELTEM'e döner:) Peki, geldiğiniz bu noktada kendinizi nasıl hissediyorsunuz Meltem Hanım?" (Ağaoğlu 2005, 15).

Yılgın Çalıştığı sektörde itibar sahibi olabilmek için birçok zorlukla ve haksızlıkla mücadele etmiş olan Meltem yorgun düşmüştür: "MELTEM : (Hafif kederli) Biraz yorgun... Biraz, nasıl desem, fazla dövmüş... (Hemen dirilir.) Ama, çalışmalarımı sürdürmek için her zamankinden daha istekli... ee, inançlı... Tabii, senaryom ve filmim nedeniyle ülkemi yurtdışında da yüz akıyla temsil etmiş olmamın bunda payı çok" (Ağaoğlu 2005, 15-16).

Mücadeleci "MELTEM: Herkesin derdi var günlük hayatta. Anlatsam neler çıkar tabii, ama istemiyorum. Yakınmaktansa üstesinden gelmeye çalışmak daha doğru galiba. (Bir an) Evliydim, boşandım. Bu evliliğimden bir oğlum var. Bu yıl üniversiteyi bitiriyor. Altı aylıktı ben hayatı tek başıma yüklediğimde..." (Ağaoğlu 2005, 18).

Karamsar Yaşanan derin fikir ayrılıkları nedeniyle kardeşinden kopmaktan ve bir daha onunla dostane bir ilişki kuramamaktan korkar: "Mezara toprak attı ve bana hiç bakmadı. Sonra, yanına gittim. "Tanışmıyor muyuz?" diye sordum ona. "Tanışmıyoruz," dedi. Sesi uzak. Çok uzak. Ve dönüp gitti. (Bir an. İçedönük) Yakında tıpkı babamla amcam gibi olacağız; gerçekten tanımayacağız birbirimizi... Gazetelerde, dergilerde fotoğraflarıma rastlayıp durmasa ya da ben, bazı dergilerde zaman zaman şiirlerini görmesem..." (Ağaoğlu 2005, 23).

Dostane Tura ailesi Zehra'ya yönelik çeşitli eleştiriler getirirlerken Meltem, ikiz kardeşinin sahiplendiği Zehra'ya destek olur: "MELTEM: Zehra. Ne kadar genç. Bir kuş kadar da ürkek daha. Ama görünüşe aldanmamalı, içinde büyük bir hırs yatıyor onun. Daha açılacak, gelişecek, hatta kaç defa da ad değiştirecek, tiyatro, şey, hayat gereği... Nur olacak, sonra tabii Fulya da olacak. Fulya ise, sinema ve ses yıldızı bile olacak; Fulya Sun" (Ağaoğlu 2005, 32).

Üzgün "En son annem. En son o çıktı buradan. Bir ambulansa koymuştum. Hastaneye götürmüştüm. Ben bir televizyon çekimindeyken ise... (Eşikte durur, çevresine bakınır.) Buraya gelmemeli miydim? Ne yararı var? Ama mezarlık. Her şey o kadar unutturucuydu ki... (Bir an) Torunu bile, Can, öğrenime gittiği yurt dışında çarçabuk unuttu annemi. (Alacakaranlıkta CAN, dondurma külahıyla sağdan gelir; soldan çıkmak üzere yürürken:)" (Ağaoğlu 2005, 43).

Aydın Tura (Mantıklı/Açık) Meltem'in ikiz erkek kardeşi olan Aydın, genç yaşlarından itibaren hayatını sanata adamıştır. Gençlik yıllarından itibaren tiyatro oyunculuğu, yazarlığı ve yönetmenliğiyle ilgilenmeye başlamıştır. Oyunlarda başrolleri üstlenir ve kız kardeşiyle birlikte bir topluluk kurar. Giriştiği her işte oldukça başarılı olmasına rağmen idealistliği ve dürüstlüğü nedeniyle mükemmeliyetçidir. Tiyatro alanında beklentilerinin karşılanamaması üzerine şiir sanatına yönelir ve tiyatroyu bırakır. İkiz kız kardeşinin popülist sanatın önemli figürlerinden biri haline dönüştüğünü gören Aydın, bir daha onunla görüşmez. İnsanların tutarsızlığından, samimiyetsizliğinden ve ikiyüzlülüğünden bıkmış olan Aydın tamamen sanata sığınır. Sanatın hayattan daha gerçek ve daha tutarlı olduğuna inanmaktadır. Aynı zamanda birlikte olduğu kadınlardan da vefa görmemiş ve onlar tarafından anlaşılammış olan Aydın tamamen kendi içine kapanmıştır. Zaman içinde ailesinden kopan Aydın, babasının ve annesinin ölüm anlarında onların yanında bulunmadığı gibi akli dengesini kaybeden amcasını da hiç ziyaret etmemiştir. Bunalımlı bir aydının kişilik özelliklerine sahip olan Aydın; ailesiyle olan iletişimini keser, Meltem'i reddeder, içe kapanır ve yalnızlaşır. İnançları ve idealleri uğruna sefil bir hayat yaşamayı kabullenmiştir. "Aydın, tiyatro ile ilgilendikleri dönemlerde kardeşi Meltem'in kaleme aldığı oyunları onaylıyor ve oyunculuk konusunda onu toy bir yeni yetme

olarak niteleyerek iyi rolleri ona layık görmüyordur. Ayrıca Meltem'in erken yaşta evlilik kararını da kabullenemeyen ve ona karşı büsbütün cephe alan Aydın'a göre evlilik, hayat sorumluluklarının kişiyi esir almasından başka bir şey değildir. Aydın'ın tüm bu karşı çıkmalarına rağmen evlenme fikrinden vazgeçmeyen Meltem'in bu kararı, kardeşi ile olan ortak hayat felsefelerinin çöküşünün açık ispatıdır (...) Aydın ve Meltem arasındaki bu zıtlık, eserde ele alınan hayat ve sanat ikileminin temelini meydana getirmektedir. Sahip olduğu yüksek sanat anlayışından asla taviz vermeyen Aydın için sanat, gündelik hayattan çok daha mühim bir meseledir. Kardeşlerin sanat algılarındaki bu bariz karşıtlık, popüler kültür ve yüksek sanat arasındaki çatışmanın önemli bir sembolü olarak eserdeki yerini alır (...) Yazar, Aydın karakteri ile 1980 sonrası Türkiye'deki sanatçı imajını sahneye taşımış olur. Merkez kişinin adının Aydın olması bu bağlamda tesadüfi verilmiş bir karar değildir. Aydın, bazı sebeplerin arkasına sığınarak toplumdan kaçan 1980 dönemi sözde aydınlarının somut bir eleştirisi olarak eserdeki yerini alır. Ona göre sanat hayattan çok daha üstün bir yerde, uhrevi bir makamda yer almaktadır" (Yolcu 2017, 67-68).

İlkeli Hayatını sanatına adayan Aydın, sanatı ticari bir amaç haline getirmiş olan kişileri küçümser. Nitelikli ve yüksek sanatın peşinden koşan Aydın, maddi ya da manevi çıkar sağlamaktan ziyade anlaşılma istemektedir: "AYDIN: (...) (Sözde kağıtları karıştırır, bir mektup alır, okur:)... Yayınevimiz öncü şiirler yayınlamaya karar vermiştir. Bu seçkide sizin de yer almanız... (Atar.) Hödük, şiirden anlasa bari!" (Ağaoğlu 2005, 12).

Eleştirel Sanatı, maddi çıkar elde etmek için ücretli bir iş haline getirmiş olan sanatçıları eleştirir ve onlarla alay eder: "AYDIN: (...) İyi ama, ben hayatımda sipariş üstüne tek satır, tek dize yazmadım ki... Yazamam da. Değilim, hayır. Profesyonel falan değilim. İsrar? Gereksiz? Festival'deki başarımdan demek?.. (Dinler.) Yapamam, dedim ya. Yapamam, ee, rahat bırakın beni! (Kapatır.) Festival yıldızı! Haberi okumuşlarmış, ben buymuşum! Vay canına, o güzelim şiir şölenini bile gırtlığına tıkkıyorlar insanın... (Kendisiyle alay eder.) Hey, festival yıldızı/ Gördün mü başında uçan kuşu?.. (Kuş kovalar gibi) Git. Kış, kış..." (Ağaoğlu 2005, 13).

Yetenekli Kendisine hapisane hücrelerinden yazılan bir mektubu okuyan Aydın, şiirlerinin doğru kitlelere ulaşabildiğini görür ve bundan güç alır: "AYDIN: Efendim, size bu satırları yazmayı kendime bir borç saydım. Aylarca kapalı kaldığım hücrede ben, ışığı da, ayakta kalma gücünü de ezberimdeki birkaç şiirinle bulabildim. (...) Bazen, bana direnme gücü veren bu dizelerde ne var, diye düşünüyorum. Bağırmanın, çığlık atmanın, yumruk sıkmanın söz dizileri... Ama insanı çok daha derin bir yerinden harekete geçiriyor. (...) Lütfen okunuza ihanet etmeyin. Hiçbir zaman" (Ağaoğlu 2005, 14).

İdealist "MELTEM: O dönemde müthiş idealisttik; umutlarla doluyduk. Tiyatro sanatıyla bütün dünyayı özlediğimiz dünya yapabileceğimize inanırdık. Kimler yetişmedi ki bizde..." (Ağaoğlu 2005, 19).

Nazik Kız kardeşinin düğününe çiçeklerle gelir ve ona hoş iltifatlarda bulunur: "MELTEM: (...) Ah, işte Aydın! Bana çiçekler getirmiş. O kadar incedir ki... (AYDIN, sahne önünü katetmiş, bahçeye girmiştir. MELTEM'e bir demet çiçek uzatır, onu öper.): (Pek duyarlı) Biri seni, benim sevdiğim gibi sevebilse, o kimseye en azından sana bağlı olduğum kadar bağlı olurum. Benim seçtiğimi seçen herkes için bir defa kutlardım kendimi" (Ağaoğlu 2005, 39).

Alaycı Yirmili yaşlarında evlenmek isteyen ve hayatını gereksiz sorumluluklarla zorlaştıracak olan kız kardeşiyle alay eder: "AYDIN: (Kendini toplamaya çalışır. Biraz sevecen:) Merak etme canım, yıkanacak, tıraş olup gömlek değiştirecek, gelecek. Hepsini de çarçabuk halledeceğini söylemişti, ama senin için büsbütün dayanılmaz biri olmak istiyor ki... (Sözünü bitirmeden kolunu MELTEM'in beline dolar; onu öperken duvağın tüllerinden rahatsız olur; hoşnutsuz geri çekilir. Somurtur.) Dayanılmaz erkek!. Çöpsüz üzüm!. İyi bir meslek!. Akmasa da damlayan bir miras..." (Ağaoğlu 2005, 41).

Gerçekçi "AYDIN: Gözünde hep onun çocuğuyum da ondan. (Düşünceli:) Kimbilir, belki de ben hayatı yaşamayı beceremediğim için hayattan kaçıyor, sanata sığınıyorum. Somut hayata bir anlam veremediğimden belki, sahnede anlam vermeye çalışıyorum ona. Düşünsene, yalnız orada yaşayamadığımız aşklar yaşatılıyor, yalnız orada haksızları yengin kılabiliyor, hayatta asla paylaşılmayan; yalnızlıkları paylaşıyoruz..." (Ağaoğlu 2005, 56).

Sorumsuz Babası ölüm döşeğindeyken sevgilisiyle gönül eğlendiren Aydın, kız kardeşi Meltem'in haykırışlarını ciddiye almamıştır: "MELTEM: (Yaralı, kırgın) İzini sürmek? Babamız ölüyor. Sense... AYDIN: Eh evet, bense bir kadınlayım; bunu söylemek istiyorsan! (Yana döner, sanki birine) Hayır canım, bir şey yok. Uyu sen. Kız kardeşim... (Sözde yine telefonda) Zaten ne zaman sevgilimle buluşsam... MELTEM: (Bağırır.) Babamız ölüyor, diyorum sersem!" (Ağaoğlu 2005, 64).

Selma Tura (Sorumsuz/Duygusal) Ahmet'le evlenmiş ve beş çocuk dünyaya getirmiş olan Selma, Metin'in doğumunun ardından hukuka geri dönmüş ve eğitimini tamamlayarak avukat olmuştur. Aslında Ahmet'in erkek kardeşi Sermet'le kişilik açısından birçok ortak özelliği olmasına rağmen Selma Ahmet'le evlenmeyi tercih etmiştir. Sermet Selma'yla evlenmek istemiş fakat Selma onun ağabeyi olan Ahmet'i tercih etmiştir. Oğlu Metin gibi özgürlüğüne oldukça düşkün olan Selma'nın Ahmet'le neden evlendiği tam olarak bilinmemektedir. Fakat onun Sermet'e güvenmediği ve Ahmet'in aile kurmak için daha güvenilir bir kişiliğe sahip olduğunu düşündüğü üzerinde durulmuştur. Selma Meltem'e hayatını tamamen sanata adamamasını ve bir kadının mutlaka eğitim alıp iş sahibi olması gerektiğini söyler. Zira Selma'ya göre bir kadının özgür olabilmesi için ekonomik açıdan bağımsız olması gerekmektedir. "Selma, çocukları üzerinde özgür yaşamı tercih etmesi ve aile değerlerini önemsememesi bakımından daha etkilidir. O, beş çocuk sahibi olan sevecen ve özverili bir anne profili çizmez. Yaşayamadığı bir hayatı yaşıyormuş gibi yaparak hayatını sürdürür. Çocuklarının müşfik bir annesi olmaktan ziyade iş hayatını önemser, ev dışındaki hayatı sever. (...) Selma, görüldüğü gibi tamamen çocuklarından farklı bir sanat zevkinin temsilciliğini yapar, yükselen pop kültür, annenin yüreğindeki heyecanlara denk düşer. Sanatın popülerleşen, parlak ve göz alıcı görünümüne tutkundur, ne yazık ki yaşantısı böyle bir yaşamı sürmesine engeldir. Çocuklarında görmek istediği nitelikler aslında yaşamak isteyip de yaşayamadıkları olarak belirlenebilir" (Akarkan 2013, 177-179). Selma, moralini bozacak hiçbir şeye maruz kalmak istemediği için eşinin ut çalmasına bile karşı çıkar. Sürekli olarak iş için evden ayrılır ve kent dışına çıkar. Eşinin ölüm anında bile iş için kent dışındadır. Ahmet'le birlikte bir aile kurmuş olsa da ebeveynlik görevlerini tam olarak yerine getirmez. Zira kişilik yapısı olarak özgürlüğüne fazlasıyla düşkündür. Çoğu zaman eşi Ahmet'i yönettiği ve yönlendirdiği görülür.

Huysuz Keyfinin kaçmasını ve moralinin bozulmasını istemeyen Selma, eşi Ahmet'in uduyla hüzünlü şarkılar çalmasına karşıdır: "SELMA: (Geçmiş zamanı belirten bir tınıyla aşağıya seslenir.) Ahmeet, kes allah aşkına şu zımbırtıyı! Fakat, içimi sıkıntılar bastı! (Ud sesi hemen kesilir. SELMA, kapıyı küt diye vurarak çekilmiştir. Sahanlık aydınlığı söner. Yine de uzaktan uzağa SELMA'nın şen kahkahaları.)" (Ağaoğlu 2005, 24).

Cesur Kendi ayakları üzerinde durmak ve kimseye muhtaç olmak istemez: "MELTEM: (...) Kendi hayatını asla başkalarına kurban vermeyen avukat hanım! Yırtıcı, kurnaz, dürüst!.. SELMA: Pöh, yargılar... Yargılar!.. (Omuz silker. Birden ses tonunu değiştirir.) Saçımı beğendin mi Meltemciğim?" (Ağaoğlu 2005, 25).

Dostane Evlenmek üzere olan kızı Meltem'le arkadaş gibi konuşur ve onu neşelendirir: "SELMA: Sahi mi? (Kızına dikkatle bakar.) Ne saklayayım, bayılıyorum ona. Pek sevimli bir şey... (MELTEM'in duvağını düzeltir.) Dur bakayım... Evet, şimdi daha iyi. Çok şekersin güzelim. Kocanı ayartmam biraz güç olacak. (Döner, içerisini gösterir.) Babana bir bakıver kuzum. bilirsin, ne kadar yavaştır.... Mıy mıy mıy... Hala, şu kravat mı, yoksa bu kravat mı, deyip duruyordu" (Ağaoğlu 2005, 25).

Baskın Her konuda eşini yönlendirir: "AHMET: İşte, biliyorsun gözlerim... Renkleri, desenleri... (Birden, hevesli:) Değiştireyim mi? SELMA: Yorulursun. AHMET: Yorulmam, yorulmam... Değiştir diyoran, gidelim, sen seç, ben... SELMA: (Keser.) İstemez, kalsın. (Onu banka oturtur. Kendisi de yanına oturur. Kocasının başını omzuna dayar, çocuk başı okşarcasına, dalgın dalgın okşar saçlarını.) Dans edecek miyiz?" (Ağaoğlu 2005, 26).

Canlı Selma eğlenmeyi ve hoş vakit geçirmeyi sevmektedir: "SELMA: Ne dedim? Söylemesin, demedik ki! Ellerimle herkesin karşısına, masanın üstüne çıkarttım bile... (Gülerek, kocasına.) E, hadi ya... (AHMET Eey, "Gecenin matemini... " şarkısını umulmadık bir duyarlık ve güzellikte, pes tonda söylerken SELMA da ona katılır" (Ağaoğlu 2005, 27).

Hayalperest Gençlik çağlarında yapmak isteyip de yapamadığı şeyleri çocuklarının gerçekleştirmelerini ister: "SELMA: (...) Oğlumun sürdürdüğü hayat aslında bana yakışırdı. Metin dünyayı asla hak ettiği gibi, tam yaşayamıyor, yazık. O caz grubundan bu caz grubuna. Fakat hep aynı ülkede,

aynı kentte... Serüvensiz. Bir gün de sesi Tibet'ten, Sri Lanka'dan falan gelse ne olur? Bir helikopterle birdenbire New Port Caz Festivali'nin tam orta yerine en parlak yıldız olarak iniverse mesela... Benim çocuklarım bir şey yapacaklarsa, şöyle, dünyayı ayağa kaldıracak şeyler yapmalıydı” (Ağaoğlu 2005, 29-30).

Eleştirel Kendilerini tiyatro sanatına fazlasıyla kaptırmış ve yaptıkları işi fazla ciddiye almış olan ikiz çocuklarını ve tiyatroyu eleştirir: “SELMA: Arkasına sır çekilmiş cam parçası. Önünde bakarsın, gerisini görmezsin; bir yanına çevirirsin, öte yanın görünmez kalır. Üstelik ayna her şeyin dışını yansıtır, içine girmez hiç. Bizi bütün zamanlarda da göstermez, yaaa...” (Ağaoğlu 2005, 30).

Sitemkar Yönettiği tiyatro oyunlarında kız kardeşine iyi bir rol vermemiş olan Aydın'a sitem eder: “SELMA: Anladık, ikizin, dalkavuğun, her şeyin fakat, ne oluyor, kardeşini kendine mi saklamak istiyorsun? Yönettiğin üç oyunun üçünde de şöyle eli yüzü düzgün, güzel bir genç kız rolü vermedin ona...” (Ağaoğlu 2005, 53).

Kaynakça

Ağaoğlu, Adalet. *Toplu Oyunlar III*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005.

Akarkan, Serdar. «*Adalet Ağaoğlu'nun Tiyatrolarında Yapısalcı Eleştiri Uygulaması.*» Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013.

Aytaş, Gıyasettin. «*Adalet Ağaoğlu'nun Tiyatrolarında İnsanın İnsana Anlatılması.*» Türkbilig, no. 26 (2013): 107-128.

Şener, Sevda. *Tiyatro*. Cilt IV. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2007.

Yolcu, Emre. *Adalet Ağaoğlu'nun Tiyatroları*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.